

He arribat, he vist, he vençut

ALBERT JANÉ

Com dèiem en un treball nostre anterior publicat en aquesta revista, la preocupació per l'omissió indeguda dels pronoms dits adverbials, causada per la influència del castellà, emmena sovint els nostres preceptistes, subjectes a la llei del pèndol, a condemnar massa precipitadament algunes construccions amb verbs usats en sentit absolut que han d'ésser considerades perfectament vàlides i legítimes.

Un dels verbs als quals es nega sovint aquesta capacitat per a ésser usats absolutament és el verb *veure*, al qual ja ens referíem en el nostre treball anterior. Com és generalment sabut, *veure* és un verb transitiu, que se sol intransitivitzar amb l'adjunció de partícules pronominals, amb què obtenim *veure-hi* 'gaudir del sentit de la vista' i *veure-s'hi* 'haver-hi prou claror perquè un hi vegi'. La subordinació a la llengua dominant, però, origina construccions com les següents, que tots convenim a considerar inadmissibles:

[1] *Sense ulleres no veig.

[2] *Es van apagar els llums i no vèiem.

Però no es pot pas dir, sota la influència d'aquests mals exemples, que calgui desestimar sistemàticament l'ús de *veure* com a intransitiu sense el reforç de cap pronom adverbial. Hi ha prou exemples dignes de fe que creiem que legitimen perfectament aquest ús. Tenim, en primer lloc, les versions en la nostra llengua de la famosa frase llatina *Veni, vidi,*

vici, atribuïda a Juli Cèsar, traslladada al català amb aquest resultat:

[3] He arribat, he vist, he vençut.

És la versió que trobem en els repertoris següents, que considerem que són prou significatius: *Aurea dicta. Paraules de l'antiga saviesa*, esplèndid recull d'aforismes i sentències signat per Jordi Lombard i publicat per la Fundació Bernat Metge; l'excel·lent *Diccionari de locucions i frases llatines*, d'Antoni Peris, de la col·lecció El Calidoscopi, d'Enciclopèdia Catalana, i el manual escolar *Cultura clàssica*, de Martí Duran *et al.* En canvi, trobem les versions següents de la cèlebre frase llatina, que no podem deixar de considerar insólites i sorprenents, i que són sens dubte tributàries del prejudici o idea errònia que el verb *veure* no es pot usar amb un valor absolut:

[4] Vaig arribar, vaig mirar, vaig vèncer (J. M. Escolà i Tuset, *Diccionari de llatinismes i expressions clàssiques*, Edicions 62, «El Cangur»).

[5] Vaig venir, ho vaig veure i vaig vèncer (M. Duran. *Llatí ESO*, Editorial Casals).

Un altre exemple plenament significatiu que corrobora el punt de vista que ara exposem, és el de la frase següent, de l'*Evangelí segons sant Joan* (20,29):

[6] Feliços els qui creuran sense haver vist (*Bíblia catalana*. Traducció interconfessional, Associació Bíblica de Catalunya).

[7] Sortosos els qui creuran sense haver vist (*La Bíblia de Montserrat*, Editorial Casal i Vall).

[8] Sortosos els qui creuran sense

veure (*La Sagrada Bíblia*, Fundació Bíblica Catalana).

[9] Benaventurats els qui no veieren i cregueren (*El Sant Evangelí de Nostre Senyor Jesucrist segons Sant Joan*, Societat Bíblica Britànica i Estrangera, Barcelona, 1932).

Veiem, doncs, en el punt que ara ens interessa, una coincidència total en aquestes quatre versions diferents de l'Antic Testament: l'ús intransitiu del verb *veure* desproveït de cap partícula pronominal, és a dir, amb un sentit absolut. Efectivament: no es tracta, en aquest cas, de *veure* res en concret ni de gaudir del sentit de la vista, sinó de percebre, de copsar la realitat de les coses.

Els exemples precedents són tots ells de textos traduïts de llengües antigues, però en podem també indicar alguns de textos originals catalans. Una petita cerca en el *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana* (CTILC) a partir del sintagma *no saber veure* ens ha fornint els exemples següents:

[10] ... anar del braç amb algú que, tenint ulls, no sàpiga veure... (Santiago Rusiñol, *L'illa de la calma*).

[11] ... un i altre fet isolat que no diu res als ulls que no saben veure, que ho diu tot...

No es pot pas dir, sota la influència d'aquests mals exemples, que calgui desestimar sistemàticament l'ús de *veure* com a intransitiu sense el reforç de cap pronom adverbial

(Marcel·lí Domingo i Sanjuán, *On va Catalunya*).

- [12] ... el desvia en distraccions poc a propòsit i no sap veure ni mirar (Joaquim Santasusagna i Vallès, *Definició de l'excursionisme*).
- [13] Abans, els homes tenien ulls i no sabien veure, eren sords a les veus de les coses (Miquel Palau i Claveras, *La pintoresca història del calendari*).
- [14] Germà, és que no saps veure o que no mires? (Carles Fages de Climent, *El jutge està malalt*).

L'exemple següent, anotat a l'atzar de les nostres lectures, és també molt significatiu, car creiem que és ben clar que hi escau precisament *veure* i no *veure-hi*:

- [15] De seguida vaig pensar que l'única persona realment destra en l'art de veure sense ésser vista era Miss Marple (Agatha Christie, *Assassinat a la rectoria*, traducció de Jordi García Clavel, p. 223).

Vet aquí, ara, el que en podríem dir un «mal exemple», que cal considerar també tributari, com dèiem abans, de la idea errònia que no és admissible l'ús intransitiu del verb *veure* desproveït de cap partícula pronominal:

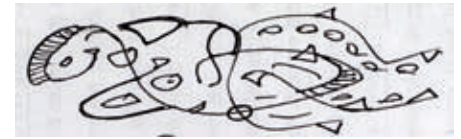
- [16] Era un home, diuen, que més que mirar hi sabia veure (Susanna Oliveira, «L'art de la botànica», *Presència*, 30/IV al 6/V del 2010, p. 20).

Hi pot haver, com en tantes altres qüestions de llenguatge, casos dubtosos, en què el sentit, poc precís, quedi entre-

mig de *veure* i *veure-hi*. Aquest podria ser el cas de l'exemple següent (encara que ens inclinàrem a creure que aquí ha de ser precisament *veure-hi*):

- [17] És de les que no saben veure més enllà del nas (Josep M. Benet i Jornet, *Berenàveu a les fosques*).

Òbviament, no s'han de prendre en consideració, en aquest apunt sobre l'ús intransitiu del verb *veure*, frases estereotipades del llenguatge col·loquial com *Veus?* o *Ja veuràs*, usades habitualment en lloc de *Ho veus?* o *Ja ho veuràs*. ♦

Malgrat

ALBERT JANÉ

Malgrat, a més de ser un nom geogràfic ben conegut (a Catalunya hi ha dues poblacions que tenen nom de preposició: En, al Conflent, i Malgrat, al Maresme), és un mot gramatical excepcional, perquè ha desenvolupat totes les possibilitats com a terme de relació. L'esquema, succintament, seria el següent: la preposició *malgrat*, l'adverbi conjuncional *malgrat tot*, i la locució conjuntiva *malgrat que*.

Aquests tres termes gramaticals tenen en comú el valor de contrast o oposició, contrast o oposició que estableixen entre les oracions o components de l'oració que relacionen, cosa que fa que, força sovint, qui ignora les propietats sintàctiques de cada un d'ells usi indègudament l'un per l'altre. És a dir, que aquest usuari maldestre té en compte solament el valor podríem dir semàntic (la idea de contrast o oposició) del terme gramatical.

Com hem dit, *malgrat* és una preposició i, per tant, s'ha d'usar introduint noms o grups nominals, pronoms forts, infinitius i oracions relatives substantives.

- [1] Ho faran malgrat la nostra voluntat.
[2] Malgrat ell la proposta va ser aprovada.

- [3] No ho va aconseguir malgrat haver-hi treballat amb tant de delit.
[4] Malgrat el que havien dit no hi van voler assistir.

En lloc de *malgrat* s'usen algunes vegades les locucions prepositives *a malgrat de* i *malgrat i*, formades a semblança de *a desgrat de* i *tot i*, que tenen el mateix valor. La segona, si més no, no ens sembla pas admissible.

Malgrat tot és el que Fabra anomenava un adverbi conjuncional, és a dir, un terme que expressa el lligam lògic que hi ha entre els pensaments enunciats en dues oracions consecutives, en aquest cas, naturalment, amb la idea d'oposició:

- [5] No crec que hi hagi gaire gent. Malgrat tot, hi anirem ben d'hora.
[6] Ho van revisar amb compte i, malgrat tot, hi van sortir moltes errades.

Amb al mateix valor que *malgrat tot* s'usa a vegades *malgrat això*. Que aquests conjunts s'analitzin com a adverbis conjuncionals (com feia Fabra), com a connectors o com a grups formats per una preposició i un pronom fort és una qüestió purament teòrica, desproveïda d'importància. El que realment importa

és no usar *malgrat* amb el valor de *malgrat tot* (o de *malgrat això*), tal com es fa algunes vegades:

- [7] *Sempre anaven curts d'armilla. Malgrat, es divertien molt.

Finalment, afegint el mot conjuntiu *que* a la preposició *malgrat* obtenim el conjunt *malgrat que*, considerat tradicionalment una locució conjuntiva concessiva, amb la qual enllacem una oració subordinada a la seva principal, sempre amb la idea de contrast o oposició:

- [8] Hi van anar malgrat que no en tenien gens de ganes.
[9] Es guanyen bé la vida malgrat que viuen d'una manera miserable.

També en aquest cas és força freqüent, potser podríem dir molt freqüent, d'ometre el mot *que*, que és el que dona valor conjuntiu a l'expressió. Construccions com la següent, doncs, són absolutament inadmissibles:

- [10] *Se'n va sortir malgrat no hi va posar gens d'esforç.

Potser hi podríem afegir que *malgrat que* té el mateix valor que un bon nombre de locucions: *encara que*, *bé que*, *tot i que*, etc. ♦